

No 5 Eylül 1967
Ülke (Ankara)

İkinci kalkınma plânı ve kültür işleri

(II)

Turan EROL

Yeni kültür değerleri-
nin yaratılması, mevcut
değerlerin korunması ve
bütün kültür değerlerin-
den en geniş halk toplu-
luklarının yararlandırıl-
ması, diye özetleyebilece-
ğimiz kültür politikamız
açısından renk ve biçim
sanatlarımızla ilgili ola-
rak, özellikle resim sana-
tı alanında devletin gös-
termesi gereken çabaları
saptamağa çalışalım. Fa-
kat daha önce sanatta
toplumculuk konusunda
açık, seçik bir görüş or-
taya koymak yararlı ola-
bilir.

Bir sanatçının, diye-
lim ki bir ressamın ihti-
rası, güzel resimler ya-
ratmaktır. Gerçek bir sa-
nat eserinin doğuşunda
sanatçının öznel (subjec-
tif) güzellik anlayışı et-
kili olur. Gerçek bir sa-
nat eseri öznel bir belge-
dir. Böyle bir eserden
geriye bir takım olaylar,
konular değil, bir insan
kalır. Sanat eserinde bi-
zi ilgilendiren; onu ya-
ratanın hayalleri, yorumu,
nesnelere ve hayata baki-
şındaki kendine özgü-
lütür. Konular, sanatçının
kendini iç dünyasını, duy-
gularını, yorumunu sa-
nat biçimine sokmasına
yararlı oldukları ölçüde
önem kazanırlar.

İşte bu nedenle, sanat
üzerinde girilen her tür
baskı denemeleri, sana-
ta ve sanatçılara yön-
verme çabaları yaratıcılı-
ğın zararına olmuş, seme-
re vermemiştir. Çünkü
baskıyla, buyrukla sanat

adamlarını muayyen ko-
nularla veya olaylarla
heyecanlandırmak, duy-
gulanırmak mümkün
değildir.

Siyasi iktidarların yu-
karıdan gelen baskıları
na, resmî sanat yapma
yolundaki zorlamalara
sanat adamları her za-
man karşı koyabilmişler-
dir. Kuşkusuz, gerçek
sanat adamlarından söz
ediyorum. Ne var ki ger-
çek sanat adamlarını çık-
maza sürüklemeye hazır
başka baskılar da vardır.
Toplumsal değişmelerin
güçlendirdiği fikir akı-
mlarının, çeşitli siyasal ve
ekonomik görüşlerin bas-
kısı sanatçının özgür-
lütünü kısıtlıyabilmekte, o-
nu bunalıma sürüklemek
tedir.

Sanatçının şu veya bu
tür-
lü konuları şın veya
bu biçimde işlemekle top-
lum yararına eser ver-
miş olabileceğine kendini
inandırması, toplum so-
runlarını eserlerine tema
olarak almağa kendini
zorlaması sanatını çık-
maz bir yola, kısırlığa sü-
rüklemesidir. Özellikle
resimde böylesine bir ça-
ba, ortaya ucuz, ilkel, ka-
ba propaganda araçları
çıkabilir.

Bunun gibi, geleneksel
süsleme sanatlarımıza,
folklor kaynağımıza bağ-
lanma eğilimi, bu yolda-
ki çabalar da zorlamadır.
Çünkü, geleneksel el sa-
natlarımız, folklorumuz
bellirli bir toplum katının
bir zaman şeridi üzerin-
de yarattığı estetiğin ürü-

nüdür.

Resim sanatımızın bu
günkü içe dönüklüğü,
ressamlarımızın ne var-
lıklı sınıfın beğeni ve ter-
cihleriyle, ne köylerde ge-
lişip gelişen sınıfsız
el sanatları geleneğiyle,
ne camilerimizi süsleyen
çini ve yazı sanatlarımız
la ve ne de yeni şehirle-
şen, henüz oturmamış
kitlelerin beğeni ve eği-
limleriyle bağ kuramama-
larından ileri gelmekte-
dir. Bunun içindir ki bu
gün, kökleri Batıda olan
resim sanatımız bireyci,
mistik, buruk bir görü-
nüştür.

İşte, devletin resim sa-
natı alanında eğitim ka-
lınması çabalarına para-
lel olarak alacağı tedbir-
lerin başında, bu içe dö-
nük, buruk hattâ sektör
özellik gösteren sanat gü-
cünün hayata karışması-
nı kolaylaştıracak, top-
luma mal edecek olanak-
ları sağlamak gelir.

Resim halkın ayağına
götürülmeli, halkın gün-
delik hayat içinde, göre-
göre tanıyıp seveceği, ya-
da tartışma konusu ede-
ceği bir kültür değeri ol-
malıdır.

Ressamların kâğıda, he-
ze geçirip cama, çerçeve
ye gömdükleri renkler,
biçimler, kiminde moza-
yk, kiminde seramik, ki-
minde Fresk olup koca-
namlar yapılar da yer alma-
lı, alçıya, taşla karışmalı,
renkli camlarla işlenip
pencerelere takılmalıdır.
Resim sanatını halka
götürmenin başlıca yolu

budur. Tarihin her çağı-
nda böyle olmuş bu: Sü-
mer, Asur; İran, Eti, Mi-
sır, Girit; İyon, Roma,
Bizans, bütün Ortaçağ
Avrupa'sı, rönesans göz-
önünde. İşte dedelerimiz
Selçuklular, Osmanlılar,
işte camilerimiz, işte çeş-
melerimiz, işte medrese-
lerimiz...

Önce devlet yol göste-
recek, önyak olacak, dev-
let yapılarında, kamu te-
sislerinde sanata yer ve-
rilecek, bir oran içinde.
Yeryüzünün gelişmiş, ge-
lişmemiş ülkesinde var
bu örnek.

Sanat eserinin halka
götürülmesi.. Sanatta top-
lumculuk budur. Devle-
tin, İktisadi Devlet Kuru-
luşlarının yapacağı bü-
tün yapılar da (hangar,
antrepo v.s. hariç) plâs-
tik sanat eserlerine, yani
resme, heykelle, serami-
ğe, vitraya, mozayığa yer
verilmesi bir kanuna bağ-
lanmalıdır. Millî Eğitim
Bakanlığının sanatımıza
yapabileceği en büyük
hizmetlerin başında bö-
yle bir kanunu gerçekle-
ştirmek gelir.

Devlet Güzel Sanatlar
Akademisine özerklik sağ-
lıyacak bir kanun tasarı-
sını yürütmek hayırlı bir
çabadır. Ne var ki devlet
yapılarında sanat eserle-
rine yer verilmesini sağ-
lıyacak bir kanun için
gösterilecek çaba daha
hayırlı, sağlıyacağı so-
nuçlar bakımından daha
verimli bir çaba olacak-
tır.

(Devam edecek)